

Posudek na diplomovou práci předloženou k obhajobě na katedře psychologie FF UK v září 2012.

*Téma diplomové práce: **Genderová schematizace v popisu vlastní osoby***

*Diplomand: **Marek Vranka***

*Vedoucí diplomové práce: **Doc. MUDr. Mgr. Radvan Bahbouh, Ph.D.***

*Oponent: **Prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc.***

Diplomand předkládá k posouzení text v rozsahu 83 stran včetně seznamu použité odborné literatury + 11 příloh. Práce se zaměřuje na zajímavé téma, kterým je měření maskulinity a feminity. Autor kriticky analyzuje především inventář BSRI (Bem Sex Role Inventory), který je velmi rozšířeným a užívaným nástrojem v této oblasti, ale dle názoru autora textu, je to nástroj zcela nevalidní pro měření genderové identity. To, že se v empirické části autor pokouší předložit jinou alternativní cestu, lze považovat za odvážný a kreativní počín.

Práce je členěna klasickým způsobem na část teoretickou a empirickou. V části teoretické je patrné, že se autor vyjadřuje zcela exaktně a pravděpodobně raději numericky než verbálně, a tedy celek vyznívá poněkud lakonicky. V první části přesně vymezuje pojmový aparát, v druhé se zaměřuje na téma gender v ontogenezi a třetí část je věnována detailnímu popisu dosavadního zkoumání maskulinity a feminity a především na užití metody při těchto výzkumech.

Osobně považuji za příliš povrchní část, druhou, kde autor představuje různé přístupy ke genderovému vývoji. Dle mého soudu se jedná o pouhý výčet několika základních přístupů a občas o příliš snadné zobecňování. Postrádám hlubší psychologické zamyšlení nad touto problematikou. Naproti tomu v poslední subkapitole teoretické části autor prokázal hluboký zájem o problematiku měření M/F a detailní znalosti jednotlivých představovaných metod. Cením si také toho, že je dokázal kriticky zhodnotit a hledat vlastní východiska pro část experimentální. K tomu bylo jistě zapotřebí nadprůměrných znalostí metodologických a statistických. Tato část je dle mého soudu těžištěm teoretické části DP a bylo by žádoucí, vzhledem k masivnímu využívání BSRI, tuto část samostatně publikovat v odborném tisku a vyvolat širší diskusi na téma validita tohoto nástroje.

Experimentální část DP je jistě základním přínosem celé posuzované práce. Nelehký diplomový výzkumný projekt je nesporně velmi pečlivě strukturován, je kreativní a promyšlený, vyžadoval velký tvůrčí potenciál i pracovní nasazení diplomanda. Vyznačuje se myšlenkovou bohatostí a pečlivým zpracováním. Experimentální část DP má po formální i obsahové stránce všechny náležitosti a diplomand zde prokazuje hluboký vhled do problematiky.

K této části DP mám několik připomínek a otázek pro obhajobu:

1. Velmi kladně lze hodnotit precizní formulaci hypotéz, ale uvítala bych, kdyby diplomand vysvětlil své myšlenkové postupy při jejich formulaci. Postrádám teoretické zakotvení jednotlivých hypotéz. Očekávala bych hlubší psychologickou analýzu sledovaných kategorií a nikoliv jen jejich zmínku ve vztahu k užívaným metodám zkoumání. Příkladně hyp. 5.1. (str. 45). Na základě čeho se tak autor domnívá? Prosím objasnit obsáhleji v rámci obhajoby.
2. Na str. 47 prosím přesněji objasnit formulaci „částečně originální“. Lze vydedukovat z následného obsahu, ale je třeba vymezit přesně hned při první zmínce v textu.
3. Velmi si cením Testu kognitivních schémat (str. 49) a prosím o detailnější vysvětlení, jak tento test vznikl. Bylo to na základě jiných podobných metod, nebo je to originální práce autora DP? Pokud ano, tak toto považuji za velmi promyšlený a kreativní počín.
4. Prosím o lepší vysvětlení „pasivní znalosti stereotypů“ ze str. 74. A prosím při obhajobě toto objasnění zaměřit na věkovou skupinu, ve které byl výzkum realizován.
5. Velmi pozitivně lze hodnotit upozornění diplomanda na význam projevů *chování* při posuzování M/F. Ve výzkumech většinou užívané *vlastnosti* pro vymezení M/F považuji též za zjednodušující hledisko.
6. Pozitivně lze hodnotit velmi kritickou a racionální sebereflexi autora, týkající se výzkumných výsledků posuzované DP (str. 76)
7. Osobně zvažuji, zda volba respondentů pubescentního věku není pro účely výzkumného projektu dobrou příliš dynamickou, proměnlivou a to především pro sledované oblasti – sebepojetí, identitu, maskulinní/femininní projevy. Zde bych prosila diplomanda v rámci oponentního řízení, aby vysvětlil, proč si zvolil pro svůj výzkum právě toto věkové období? S tím souvisí i má pochybnost, zda můžeme mluvit o starších a mladších respondentech i v případě, že se jedná o vývojové období na rozhraní pubescence a adolescence, charakteristické velkými interindividuálními, ale i intraindividuálními rozdíly a prudkými vývojovými změnami.

Celkově lze shrnout, že posuzovaná práce splňuje kritéria kladená na diplomové práce a lze ji považovat za zajímavou a novátorskou. **Doporučit ji k obhajobě s hodnocením výborně.** Osobně považuji za důležité, aby se diplomand problematice věnoval i nadále.

Praha 17.8.2012

Lenka Šulová